

“Voorstel peilverhoging IJsselmeer is een houtkoolschets”

De commissie Veerman heeft met haar voorstel het peil van het IJsselmeer 1,5 meter te verhogen de discussie over de watervoorziening van het westen en noorden van Nederland indringend op de agenda gezet. Kromme Rijn, Leidsche Rijn, Oude Rijn en Hollandse IJssel zijn de waterwegen waarlangs die watervoorziening normaliter loopt. Waterwegen die geheel of voor een belangrijk deel in het beheergebied van het Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden liggen. Dijkgraaf van dit hoogheemraadschap is sinds twee jaar Patrick Poelmann, die als gedeputeerde in Noord-Holland in de jaren daarvoor zijn intrede deed in de wereld van het waterbeheer en nu vanuit beide bestuurposities naar dit beheer kan kijken. Verslag van een gesprek met hem in het imposante kantoor van De Stichtse Rijnlanden in Houten.

Wat was uw bemoeienis als gedeputeerde met water?

“Mijn bemoeienis met water begint eigenlijk al eerder. Door de gemeente Amsterdam, waar ik als ambtenaar op de afdeling Economische Zaken werkte, ben ik in 1998 benoemd tot directeur van rederij Clipper Stad Amsterdam. Dat was de organisatie die de Stad Amsterdam gebouwd heeft: de replica van een snelle clipper uit 1854, maar met de voorzieningen waaraan een zeegaand passagierschip vandaag de dag moet voldoen. In 2003 waren er verkiezingen voor Provinciale Staten. Toen is een college van GS gevormd van VVD, CDA, D66 en Groen Links. Ik ben daarin voor D66 gedeputeerde geworden met een zeer uitgebreide portefeuille: water, landschap, P & O, toezicht op de gemeentefinanciën, communicatie, grondbeleid en algemeen bestuur. Dat betekende de provincie in vele verbanden vertegenwoordigen. Dat heb ik met veel plezier gedaan.”

“In de discussie over de verbinding tussen de A6 en de A9 is uiteindelijk gekozen voor verdubbeling van de bestaande infrastructuur, niet voor aanleg van een tunnel langs het Naardermeer. Om die verdubbeling voor de betrokkenen aanvaardbaar te maken, zijn Provinciale Staten met De Groene Uitweg begonnen: een project waarvoor we een budget van 125 miljoen euro bij elkaar hebben gebracht, voor tweederde van het Rijk en een derde van provincie en gemeenten. Daar heb ik van toenmalig directeur Frans Evers van Natuurmonumenten, voorzitter van de projectgroep, geleerd dat in dit soort ingewikkelde onderhandelingen ieder aspect dat op tafel wordt gelegd, een plek in de eindoplossing moet krijgen. Dan krijg je draagvlak. Zowel voor de melkveebedrijven als voor de natte natuur en recreatie hebben wij oplossingen gevonden.”

Wat deed u op watergebied?

“Van de zwakke schakels langs de kust liggen er twee in Noord-Holland: de Hondsbossezeewering en de duinen bij Callantsoog. De toenmalige staatssecretaris, Melanie Schultz van Haegen, vroeg de regio integrale gebiedsplannen te maken, zodat de werken die uitgevoerd moesten worden ook nut voor andere doeleinden zouden kunnen hebben. De regio maakte de plannen, het Rijk betaalde en de regio mocht het uitvoeren.”

“Een succesvolle wijze van aanpak, waarin je haar ervaring als lokaal bestuurder herkende. Met het toezicht van de provincie op de waterschappen heb ik grote moeite gehad. Door de opschaling van de waterschappen is die regeling niet meer van deze tijd. Ik zie beide bestuurslagen veel meer als partners. De provincie moet een algemene structuurvisie ontwikkelen; het waterschap moet daarbinnen zijn taken op een goede manier uitvoeren.”

Wat is hier in De Stichtse Rijnlanden aan de orde?

“De hele discussie over de zoetwatervoorziening van West-Nederland is hier een actueel onderwerp. Ik zie zelf het voorstel van Veerman om het peil van het IJsselmeer 1,5 meter te verhogen als een soort houtkoolschets. Hij heeft er dit onderwerp in ieder geval goed mee op de agenda gezet. Door de klimaatverandering moeten wij grotere onregelmatigheden in de neerslag verwachten. Lange periodes van droogte zouden dan wel eens meer problemen kunnen geven dan periodes van zware neerslag. De Stichtse Rijnlanden vervult in die watervoorziening een centrale rol. Bij Wijk bij Duurstede laten wij water uit de Nederrijn in naar de Kromme Rijn. Bij Vreeswijk laten wij water in uit de Lek.

In Utrecht wordt dat verder verdeeld over Vecht, Leidsche Rijn en Hollandse IJssel. Wij zitten dus midden in deze discussie.”

“Na Leidsche Rijn wordt de polder Rijnenburg ten zuidwesten van het knooppunt Oudenrijn de volgende nieuwe bouwlocatie. Een gebied van 900 hectare waar 7.000 woningen moeten komen. Het hoogheemraadschap zit aan het begin van dit proces en denkt volop mee over een zodanige inrichting dat een optimaal waterbeheer mogelijk is.”

“Zo heeft De Stichtse Rijnlanden ook in Leidsche Rijn permanent twee medewerkers gestationeerd die actief meedenken over de inrichting van alle deelplannen, bijvoorbeeld over de opvang van het regenwater, de inrichting van wadi's en waterberging. De term 'watertoets' voor onze betrokkenheid vind ik niet gelukkig. Dat woord suggereert reactief bezig zijn, maar wij zijn juist proactief. Wij willen mee-ontwikkelen. De toekomst van de wri Utrecht is voor ons een belangrijk punt.”

Wat zijn de alternatieven?

“De zuiveringsinstallatie ligt langs de Vecht, vroeger buiten het stedelijk gebied, nu er middenin. Het is een oude installatie, maar desondanks krijgen wij weinig klachten over overlast. Ze behandelt het afvalwater van 450.000 i.e. In de toekomst komt dat in de orde van grootte van 600.000 i.e. te liggen. Alternatieven zijn compact bouwen op dezelfde plaats of verhuizen naar een industrieterrein. Op het terrein kunnen eventueel 800 tot 1.000 woningen gebouwd worden. Met zo'n bestemming in het vooruitzicht is er van alles mogelijk.”

“Wij kijken nu samen met de gemeente naar de alternatieven. Een MBR-installatie is ook in beeld. We leefden in de veronderstelling dat die in Alkmaar en in Hilversum op een grotere schaal dan in Varsseveld gebouwd zouden gaan worden. Maar bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier in Alkmaar is de combinatie met een hoofd-kantoor vervallen, omdat dat nu in Heerhugowaard gebouwd wordt. En in Hilversum moest Waternet diep ondergronds bouwen wat achteraf toch erg duur bleek. Wij zullen wel merken of de MBR voor De Stichtse Rijnlanden wel een goede mogelijkheid is.”

Kunt u nog iets vertellen over de rest van uw gebied?

“Het gebied van De Stichtse Rijnlanden is heel divers. Aan de oostkant hebben we de problemen met kwelwater uit de Utrechtse Heuvelrug. Het Amsterdam-Rijnkanaal loopt dwars door het beheergebied, diep gelegen met daardoor een sterke aantrekking van grondwater. Aan de zuidoostkant is veel fruitteelt. Daar moeten wij in deze tijd de Kromme Rijn maximaal gevuld hebben om de fruittelers de gelegenheid te geven om te beregenen om nachtvorstschade te voorkomen. Aan de zuidkant beheren wij de oever van de Lek, 60 kilometer primaire waterkering van Amerongen tot Schoonhoven. Aan de westkant het veenweidegebied, onderdeel van het Groene Hart. Wij hebben daar de eeuwige discussie over

peilbesluiten. Het waterschap neemt ze en de provincie moet ze goedkeuren, zolang de nieuwe Waterwet nog niet van kracht is. Wij werken met integrale watergebiedsplannen, waarin we met de mensen die in die gebieden wonen en werken, kijken wat daar gebeuren moet. Welke peilbesluiten zijn nodig? Hoe moet de boezem daar ingericht worden? Hoe moeten de kades beheerd worden? Het vorige bestuur heeft veel energie gestoken in deze aanpak, wij zetten die lijn voort. In dat gebied ligt ook de proefboerderij Zegveld. Daar wordt samen met de wetenschappelijke instituten van de universiteit van Wageningen gekeken hoe je alle problemen van het veenweidegebied het beste kunt aanpakken. Bijvoorbeeld of je in een gebied als de Meyepolder de bodemdaling kunt vertragen. De weilanden liggen daar zover van de boerderijen af dat de koeien er niet kunnen komen. Natuurontwikkeling zou een alternatief kunnen zijn. De dorpjes liggen op kleiruggen, de rest - waar niet voor niets niet gebouwd is - is veen dat steeds verder inklinkt door de ontwatering."

Hoe ligt de verhouding natuur - landbouw in uw bestuur?

"Na de verkiezingen zijn er 12 fracties in het bestuur gekomen. Als ik naar de achtergrond van de mensen kijk, ligt de verhouding natuur - landbouw op 50/50. Ook in het dagelijks bestuur is dat zo. Maar er is geen tegenstelling. De mensen accepteren dat ze elkaar moeten vinden om tot oplossingen en besluiten te komen. De belangen zijn in evenwicht. Men heeft respect voor elkaar."

Hebben de waterschappen toekomst?

"Voor mij zijn twee punten belangrijk. Waterschappen leven niet van provinciaal geld. Zij voeren hun taken uit, mogen daar belasting voor heffen en besteden dat geld aan hun waterhuishoudkundige taken. Tweede is dat bij de gebiedsprocessen die gaande

zijn, inzet van betrokken bestuurders nodig is. Die staan anders in zulke processen dan vertegenwoordigers van grote ambtelijke organisaties. Vijf bestuurslagen houden zich met water bezig: de Europese Unie, het Rijk, de provincie, de gemeente en het waterschap. Dat lijkt veel, maar al die activiteiten zijn wel in balans. Die inzet leidt ook wel tot het besef dat wij er alles aan doen om het in de waterketen op orde te hebben. Het buitenland komt niet voor niets hier kijken hoe Nederland het waterbeheer organiseert. Toen ik gedeputeerde was, vroegen de Staten om een notitie over het bestaansrecht van de waterschappen. Ik heb een half jaar naar die vraag zitten kijken, heb met dijkgraven overlegd en toen tegen de Staten gezegd: "Voor mij is duidelijk dat ik, als ik iets op watergebied wil bereiken, deze discussie niet moet voeren."

"In de complexe situatie waarin wij in Nederland zitten, zijn *partnerships* belangrijker dan bestaansrecht discussies. Nederland is nu eenmaal een polderland; laten we dus maar goed polderen. De Staten hebben dit standpunt geaccepteerd. De discussie hoort ook meer op landelijk niveau thuis. Als waterschappen moeten we continu veel aan voorlichting doen. Helaas is van de laatste verkiezingen een negatief beeld blijven hangen. Het stemmen via internet is ons onmogelijk gemaakt. Wat overbleef, was een wangedrocht. De lage opkomst wordt geïnterpreteerd als een gebrek aan legitimatie, maar kun je ook zien als een blijk van groot vertrouwen. De politiek is nu doorgedrongen in onze besturen en zal er, tenzij het systeem weer veranderd wordt, niet meer uit verdwijnen. De politieke partijen kunnen nu van nabij zien hoe belangrijk het is ook bestuurlijk zorgvuldig met onze taken om te gaan. Dit kan één gedeputeerde

nooit alleen. Onze 30 bestuursleden zijn ook 30 voelhoorns in het gebied. Zij horen wat er speelt, komen allemaal naar de vergaderingen en doen actief mee. Als D66-er zeg ik: Tel je knopen, wij hebben het goed voor elkaar. Er valt weinig te besparen. Het bestuurlijke midden vraagt mijns inziens veel meer om het bijeenbrengen van partijen dan om doorzettingsmacht."

Wat was uw loopbaan voor het bestuurlijke traject?

"Ik ben in 1954 in Bussum geboren. Na het gymnasium studeerde ik van 1972 tot 1976 aan Nijenrode, toen *businessschool* naar Amerikaans model. Daarna werkte ik eerst vijf jaar als *account executive* in de reclamewereld. In 1981 ben ik bewust overstapt naar de publieke dienst. In 1975 was ik al lid van D66 geworden en ik wilde mij ook in mijn werk met het algemeen belang bezighouden. Ik heb toen gesolliciteerd naar een functie bij de afdeling Economische zaken van de gemeente Amsterdam. Wij waren constant bezig met het bevorderen van de belangen van de stad. Ik hield mij bezig met de stadsvernieuwing, het toerisme en de haven. Van de wijze waarop door Jan Schaeffer de stadsvernieuwing georganiseerd was, heb ik veel geleerd. Alle diensten en bedrijven moesten daarin mee. Voor de haven was ik de verbindingsman tussen de directie van het Havenbedrijf en het college van B & W. In 1998 ben ik, zoals gezegd, directeur van de rederij Klipper geworden." "Ik ben voorzitter van de Henry Hudson 400 Foundation. In 1609 ontdekte kapitein Hudson voor Nederland de Hudsonrivier, het begin van de bouw van Nieuw Amsterdam, later New York. Nu dus 400 jaar geleden.

"Bestuursleden waterschap zijn voelhoorns in gebied"

Patrick Poelmann.

We houden op 9 en 10 september het H₂O9 FORUM in New York: wij brengen daar een vooraanstaand gezelschap uit het bedrijfsleven, de wetenschap en de overheid bij elkaar dat zich buigt over de gevolgen van klimaatverandering voor de steden in de Hollandse delta én aan de Hudson rivier. Hoe houden we het droog? Want ook Lower Manhattan loopt groot gevaar als de zeespiegel stijgt. Cees Veerman is daar aanwezig, de staatssecretarissen Frank Heemsker en Tineke Huizinga eveneens, de kroonprins overweegt een actieve rol en van Amerikaanse zijde nemen onder meer deel Robert Kennedy jr., Lisa Jackson van de Environmental Protection Agency en Mary Landrieu, senator voor de staat Louisiana. Ik hoop dat dit het begin is van verdere samenwerking tussen de watersector in de Verenigde Staten en Nederland. Iedereen is van harte uitgenodigd."

Maarten Gast